

2. Жаворонкова Г. В. Запозичення для України досвіду антикризового менеджменту з країн розвинутої ринкової економіки. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*: зб. наук. пр. Вип. 18. Київ: НАУ, 2008. С. 117–125.
3. Карлін М. І. Борисюк О. В. Управління державними фінансами: посібник. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2013. 273 с.
4. Косчик Р. С. Ризики впровадження організаційних змін: сутність, класифікація та ідентифікація. URL: www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menagment/2010...-/10.pdf
5. Ладонько Л. С. Використання бенчмаркінгу у формуванні конкурентоспроможного профілю підприємства. URL: http://www.nvisnik.geci.cn.ua/pdf/2010/NV_4%288%29/163-172.pdf
6. Лизунова Е. Н., Ганцура А. В. Стратегічне управління потенціалом підприємства на основі підвищення його конкурентоспроможності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 9. С. 97–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_9_24
7. Масюк І. І. Поетапна модель бенчмаркінгу як основа формування конкурентної стратегії підприємства споживчої кооперації. URL: http://virt.lac.lviv.ua/file.php/1/naukovi_pratsi/masjuk/2.pdf
8. Мельник О. Г. Організаційні зміни: сутність та види. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2009. Вип. 19.3. С. 231–235.

Дворник І. – к. е. н., ст. викл.
кафедри аграрної економіки
ВП НУБіП України «Ніжинський
агротехнічний інститут»
м. Ніжин, Україна

Роль інвестицій у капіталізації трудового потенціалу

Людина є творцем усіх матеріальних та духовних цінностей. Тому варто погодитися з думкою окремих вчених, які вважають, що «людина є суб'єктом будь-якої господарської системи, яка визначається не тільки жорсткими економічними відносинами, а розвивається під впливом багатьох соціальних сил, в епіцентрі яких стоїть людина» [3].

Категорія «трудова потенція» вперше з'явилась у вітчизняній соціально-економічній літературі порівняно недавно – у 80-х роках минулого століття. Поряд з поняттям «трудова ресурси», яке має чітку кількісну визначеність, поняття «трудова потенція» трактується з наголосом у бік розвитку його якісних характеристик. Так, Т. П. Сергеева і А. С. Чижова вважали, що «трудова потенція» – це ті ресурси праці, якими володіє суспільство. Чисельність працездатного населення та його якісні характеристики (стать, вік, освіта, професійна підготовка, кваліфікація тощо) окреслюють реальне значення «трудова потенція» [4].

Праця є єдиним активним фактором виробництва, що має здатність створювати додану вартість, використовуючи всі інші фактори виробництва, і забезпечувати економічне зростання. Україна володіє значним трудовим потенціалом, тому сьогодні необхідно формувати модель капіталізації праці. Це забезпечить ефективно використовувати наявний національний потенціал ресурсів праці та міграційний ресурс для досягнення стратегічних цілей економічного зростання та суспільного добробуту країни і регіонів зокрема. Перетворення трудового потенціалу у людський капітал (тобто, капіталізація трудового потенціалу) зумовлює необхідність залучення значних інвестицій [2].

Проте в Україні спостерігається уповільнення темпів розвитку окремих галузей економіки, що призводить до зменшення кількості вільних робочих місць, передбачених для працевлаштування осіб з професійною освітою, а отже, й на політиці зайнятості громадян країни в цілому. Причинами зменшення потреби у працівниках є спад економічної динаміки; найбільше зафіксовано у хімічній, текстильній, деревообробній, фармацевтичній промисловостях, мета-

лургії та машинобудуванні. Така ситуація ускладнює перехід до інноваційної моделі економіки, а отже, призводить до таких явищ:

- зниження рівня мотивації роботодавців до створення нових робочих місць і працевлаштування безробітних;
- збільшення випадків приховування вакансій, аби не звітувати про них у місцевих центрах зайнятості;
- поширення неформальної зайнятості, зокрема тимчасової й прихованих трудових відносин;
- «тінізація» доходів значної частини громадян країни;
- послаблення соціального захисту працівників;
- зростання освітньо-кваліфікаційних диспропорцій між попитом і пропозицією робочої сили;
- скорочення частки працівників, які підвищили кваліфікацію, оволоділи додатковими трудовими навичками.

Забезпечення стійкого зростання ВВП можливе лише за умов реалізації структурно-інноваційної моделі розвитку, інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва. Драйверами структурно-інноваційних перетворень мають стати виробництва, що будуть упроваджувати інноваційні технології і навколо яких формуватимуться сучасні високотехнологічні кластери, а також сектор стартапів, який зазвичай є провідником науково-технічного прогресу. Поряд з цим розширення інноваційної діяльності та технічне переоснащення виробництв мають посилювати вимоги до якості праці та рівня освіти, прагнення самореалізації, що змінюватиме мотивацію до праці та сприятиме створенню нових робочих місць, розвитку самозайнятості з одночасним зменшенням частки неформальної зайнятості та задіяню сфери підприємництва [1].

Після трирічного падіння на 36,8 % протягом 2013–2015 років інвестиційна складова ВВП відновила свої позиції. За 2016–2018 роки інвестиційна складова збільшилася до 59,8 % (у тому числі капітальні інвестиції зросли на 67,7 %), що дало змогу перевищити докризовий рівень 2013 року на 10,3 % (капітальні інвестиції перевищили рівень 2013 року на 25,1 %). У 2018 році частка інвестиційної складової у ВВП збільшилася до 17,2 % проти 13,5 % у 2015 році та перевищила рівень 2013 року – 16,9 % ВВП [5].

Незначна позитивна динаміка інвестицій формувалась в умовах зменшення інвестиційних ризиків та підвищення інвестиційної привабливості країни і підтримувалася за рахунок як позитивних фінансових результатів у більшості видів економічної діяльності, зумовлених поживленням виробничої активності підприємств та покращенням цінової кон'юнктури на світових ринках, так і збільшення ролі бюджетного інвестування (запуск масштабних інвестиційних проектів: інфраструктурних, оборонних, енергоефективних). Причинами низької участі банків та іноземних інвесторів у фінансуванні інвестиційних процесів є неефективна судова система, недостатній захист прав кредиторів та прав власності.

Основними завданнями, спрямованими на досягнення економічного зростання та забезпечення населення гідною працею є:

- забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості;
- підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв;
- підвищити рівень зайнятості населення;
- скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок;
- сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема шляхом застосовування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки;
- створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки.

Джерела та література

1. Близнюк В. Оцінка людського потенціалу економічного зростання України: теорія та практика. *Україна: аспекти праці*. 2006. № 5. С. 30–34.
2. Галаз Л. В. Трудовий потенціал як фактор економічного зростання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. С. 19–23.
3. Долішній М. І., Злупко С. М., Бандур С. І. Соціально-трудовий потенціал: теорія і практика. Ч. 1. Київ, 1994. 215 с.
4. Сергеева Г. П., Чижова Л. С. Трудовой потенциал страны. Москва, 1982. С. 31.
5. Цілі сталого розвитку України. Гідна праця та економічне зростання. Моніторинговий звіт. URL: file:///C:/Users/Inna/Downloads/SDGs_Ukraine_SDG8_Report_ukr.pdf (дата звернення: 20.10.2020).

Дейна О. – студентка

Науковий керівник: к. е. н., доц.
кафедри підприємництва і маркетингу
Л. Шостак
Волинський національний
університет ім. Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

Експортний потенціал вітчизняних підприємств

Сучасна економіка України характеризується технологічною модернізацією та важливими структурними перебудовами. Інтеграція у світове господарство насамперед передбачає формування та розвиток експортного потенціалу, налагодження міжнародних зв'язків, активізацію зовнішньоекономічної діяльності. Як наслідок – це пожвавлення ринку, підвищення конкурентоспроможності, зростання інвестиційної та інноваційної привабливості.

Формування та реалізація експортного потенціалу на підприємстві передбачає створення належної ресурсно-сировинної бази на підприємстві, використання світового науково-технологічного прогресу, покращення якості продукції, виведення її на світові ринки, що дозволить досягти зростання експортного виробництва та високого рівня доходів.

При формуванні ефективного експортного потенціалу вітчизняного підприємства варто зосередити увагу на його наступних елементах:

- внутрішні ресурси бізнесу – кадровий, технічний технологічний, фінансовий потенціал, основні засоби тощо;
- зовнішні ресурси – інноваційність продукції на ринку, відповідність світовим стандартам, права інтелектуальної власності;
- ринкові ресурси – торгова політика держави, законодавча та нормативна підтримка експортного виробництва;

Досить значна кількість вітчизняних підприємств відповідає ефективним внутрішнім та зовнішнім ресурсам експортного потенціалу, проте недосконалість норм українського законодавства у сфері управління здійсненням і розвитком експортної діяльності, порівняно з нормами, що прийняті у міжнародній практиці; низька конкурентоспроможність вітчизняної промислової продукції; штучне стимулювання курсів іноземних валют; недостатній розвиток вітчизняних систем сертифікації і контролю якості експортної продукції на фоні значного посилення вимог до споживчих і екологічних характеристик, а також до безпеки продукції, яка реалізується на ринках промислово розвинених країн; недостатність спеціальних знань і досвіду роботи у сфері експорту у більшості українських підприємств, а також недостатня координованість їх діяльності на зовнішніх ринках та ще низка проблем створюють перешкоди для формування ефективного експортного потенціалу як підприємств, так і країни в цілому.